

Силабус курсу:

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПРАВА

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	Бакалавр
<i>Спеціальність:</i>	081 «Право»
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	Осінній, весняний
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	9
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	Екзамен, захист курсової роботи, екзамен

Автор курсу та лектор, викладач практичних занять:*

К.і.н., доц. Антоненко Михайло Іванович

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри публічного та приватного права

посада

antonenko@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-815-61-34

телефон

месенджер

Е-кампус

консультації

Автор курсу та лектор, викладач практичних занять:*

к.ю.н., проф. Котова Любов Вячеславна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

зав. кафедри публічного та приватного права

посада

kotova@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-923-99-87

телефон

месенджер

Е-кампус

консультації

Автор курсу та лектор, викладач практичних занять:*

К.і.н., доц. Антоненко Михайло Іванович

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри публічного та приватного права

посада

denisenko@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-099154-03-88

телефон

месенджер

Е-кампус

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою курсу є засвоєння теоретичних основ права, формування юридичного світогляду, та оволодіння юридичною термінологією для становлення сучасного висококваліфікованого правника на підставі вивчення найзначніших світових типів державно-правових систем, історії виникнення й розвитку головних інститутів держави і права, їх закономірностей і напрямів; засад теорії права як специфічного соціального явища, що є передумовою підготовки студентів до засвоєння галузевих та спеціальних юридичних навчальних дисциплін; формування та розвиток правових знань студентів, умінь узагальнювати окремі державно-правові явища, аналізувати нормативно-правові акти та інші документи; вміння застосовувати отримані знання при оцінюванні конкретної ситуації; виробляти установки на оволодіння професійними вміннями та навичками.

Метою лекційних занять за дисципліною є опанування студентами теоретичного матеріалу згідно з навчальною програмою дисципліни, а також ознайомлення з відповідною термінологією та основними поняттями дисципліни, надання студентам необхідних знань.

Метою практичних занять за дисципліною є поглиблення теоретичних знань студентів з навчальної дисципліни та формування навичок практичного застосування теоретичних знань.

Метою самостійної роботи за дисципліною є самостійне оволодіння знаннями згідно запропонованого плану вивчення відповідних рекомендованих навчальних та нормативних джерел з тем. Виконання самостійної роботи привчає студентів до логічного, систематичного і абстрактного мислення, дає можливість закріпити та поглибити теоретичні і практичні знання, отримані в процесі вивчення окремих тем курсу, навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи судових та правоохоронних органів, отримати навички дослідної роботи.

Результати навчання:

Здатність продемонструвати фундаментальні теоретичні та практичні знання, уміння, навички, а саме: здатність застосовувати знання з основ теорії, історії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві; здатність розкриття теоретико-методологічних основ теорії та історії права; здатність загальнонаукового, логічного та критичного мислення при використанні основних теоретичних положень, правових норм, принципів щодо різноманітних питань теорії права; аналіз та оцінювання найважливіших досягнень національної європейської та світової правової науки і практики орієнтування у цінностях та переконання сучасного суспільства щодо юридичних питань і проблем; співвідношення розуміння історичного

становлення і сучасного стану правових явищ і процесів щодо політичних, економічних і суспільних процесів у різних країнах світу; здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції; здатність визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб; застосовувати вимоги правової норми до конкретної життєвої ситуації шляхом прийняття відповідного неупередженого і мотивованого рішення; уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати; здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і синтезу; здатність до збирання правові джерела, проводити аналіз нормативно-правових актів України та порівняльний аналіз з міжнародно-правовими актами; формувати комунікаційну стратегію; використовувати державну мову та іноземні мови як усно, так і письмово, вживаючи правничу термінологію на професійному рівні; навчатись з високим рівнем автономності та академічної доброчесності; планувати професійну діяльність на підставі нормативно-правових актів України та етичних стандартів правничої професії; вміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати; вміння працювати самостійно, працювати у команді колег за фахом; здатність навчатися; прагнення до утвердження академічної доброчесності.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання та уявлення з філософії права, історії України, історії держави і права України, історії держави і права зарубіжних країн.

Мета курсу (набуті компетентності)

За результатами опанування навчального курсу здобувачі вищої освіти набувають професійних компетентностей:

1. Здатність продемонструвати базові та спеціальні правові знання та розуміння.
2. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і синтезу.
3. Здатність бути критичним і самокритичним.
4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
6. Вміння працювати самостійно, працювати у команді колег за фахом; уміння планувати, організовувати і контролювати свою діяльність тощо.
7. Здатність планувати професійну діяльність на підставі нормативно- правових актів та етичних стандартів правничої професії.
8. Здатність до збирання правових джерел, аналізу нормативно-правових актів України.
9. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правових систем на правову систему України.
10. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
11. Ґрунтовне розуміння предметної області та правничої професії.
12. Використовувати сучасні інтернет-технології, правові бази даних в професійної правничій діяльності.
13. Аналітично оцінювати та будувати правову проблему, здійснювати аналіз правових наслідків законодавчих змін та виробляти пропозиції щодо їх врахування при проведенні діяльності.
14. Аналізувати, тлумачити та ефективно застосовувати чинне законодавство в аспекті євроінтеграційних процесів.
15. Формулювати та надавати обґрунтування юридичних висновків, пропозицій, рекомендацій, які спрямовані на гарантування, утвердження і захист прав людини.
16. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
Зміст аудиторних занять 1 семестру				
БЛОК «ІСТОРІЯ ПРАВА» (викладається паралельно з блоком «Теорія права»)				
1, 2	Вступ. Предмет науки «Історія права» та її місце в системі історико-теоретичних юридичних наук. Тема 1 Держава і право Стародавнього Сходу.	денна 2/0/2 заочна 1/0/1	Вступ. Загальнолюдські і загальнодемократичні цінності в історії держави і права. Огляд літератури з історії держави і права. Основні теоретичні напрямки історико-правової науки. Періодизація курсу історії держави і права. Тема 1 Держава і право Стародавнього світу. Первісне суспільство і державні форми соціальної організації. Виникнення соціальної нерівності. Становлення держави. Формування права. Загальне й особливе у виникненні та розвитку держави і права в країнах Стародавнього Сходу і країнах античного світу. Утворення держави в Єгипті. Міста-держави Месопотамії. Династії Шан-Інь та Чжоу в Стародавньому Китаї. Утворення імперії Маур'я в Індії. Індорійські коріння слов'янства. Основні риси суспільно-економічного розвитку. Давньосхідна община. Кастовий лад у країнах Стародавнього Сходу: авілум і мушкенум Стародавнього Вавілону, система варн Стародавньої Індії. Правове становище рабів. Загальна характеристика законів царя Хаммурапі. Зміст законів Хаммурапі: а) кастовий устрій і його закріплення в законах; б) право власності; в) договір позики; г) злочини і покарання. Історичне значення законів царя Хаммурапі	Відео-матеріал, презентація, блок-схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання, реферування літератури.
3, 4	Тема 2. Держава і право античного світу	денна 1/0/1 заочна 1/0/1	Тема 2. Виникнення держави в країнах античного світу. Виникнення держави у Спарті. Особливості цього процесу. Утворення Афіньської держави.	Відео-матеріал, презентація, блок-схема. Участь в обговоренні,

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>Реформи Тезея в Афінах. Синоїкізм. Реформи Солона і Клісфена. Демократизація державного ладу Афін у V ст. до н.е.</p> <p>Закони XII таблиць – перша кодифікація римського права. Зміст Законів XII таблиць: а) правовий статус населення; б) право приватної власності; в) договір позики; г) злочини і покарання. 3. Значення Законів XII таблиць в історії римського права</p>	індивідуальні завдання, реферування літератури.
5, 6	Тема 3 Держава і право середніх віків.	денна 2/0/2 заочна 1/0/1	<p>Основні закономірності виникнення й розвитку феодальної держави і права. Загальні та особливі риси феодального суспільства і держави в країнах Європи, Азії та Африки. Роль релігії у феодальному суспільстві. Періодизація історії держави і права середніх віків.</p>	Відео-матеріал, презентація, блок- схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання, реферування літератури.
7, 8	Тема 4 Виникнення буржуазної держави і права.	денна 2/0/2 заочна 1/0/1	<p>Причини і передумови буржуазних революцій в Англії, Франції, Німеччині і Північній Америці. Основні завдання буржуазних революцій та їх рушійні сили. Особливості північноамериканської революції і революції в Німеччині. Буржуазна революція 1640 – 1658 рр. в Англії. Політичні течії в революції. Довгий парламент. Три етапи революції. Встановлення конституційної монархії. Перерозподіл власності. Проголошення республіки. Протекторат Кромвеля. “Знаряддя управління” 1653 р. Система органів влади і управління за часів протекторату. Військова диктатура Кромвеля. Реставрація Стюартів.</p> <p>Особливості державного розвитку Англії в період раннього феодалізму: а) суспільно-політичний розвиток Англії до середини XI ст.; б) Нормандське</p>	Відео-матеріал, презентація, блок- схема. Участь в обговоренні.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>завоювання Англії у 1066 р. Реформи Генріха II. Прийняття Великої хартії вольностей 1215 р. Правове становище різних груп населення Англії згідно з Великою хартією вольностей: а) права і привілеї великих баронів; б) відображення в Хартії інтересів лицарства та міського</p>	
9, 10	Тема 5 Розвиток буржуазної держави і права до початку ХХ ст.	денна 2/0/2	<p>Формування буржуазної конституційної монархії в Англії. “Славна революція” 1688 р. Білль про права 1689 р. і Акт про упорядкування 1701 р. Основні принципи британського парламентаризму. Оформлення державного механізму буржуазної конституційної монархії. Выборчі реформи 1832 р. і 1867 р. Консерватори (торі) і ліберали (вігі). Подальший розвиток державних структур. Реформи місцевого самоврядування. Поліція. Судова реформа 1875 р. Основні зміни в політичній системі Англії в останній чверті ХІХ ст.</p> <p>Буржуазна революція в Англії та її головні етапи. Зміст і сутність протекторату Кромвеля: а) причини встановлення протекторату; б) система органів влади за “Знаряддям управління”. Роль і місце протекторату Кромвеля в історії англійської буржуазної революції</p>	Відео-матеріал, презентація, блок- схема. Участь в обговоренні.
11, 12	Тема 6 Колоніальні імперії	денна 1/0/1	<p>Колоніальні володіння Англії. Організація управління колоніями. “Завойовані” колонії та “переселенські”. Домініони. Акт про дійсність колоніальних законів 1865 р. Імперські конференції. Акти про управління Індією. Акт про Британську Північну Америку 1867р. Створення і розвиток французької колоніальної імперії. Організація управління колоніями. Реформа управління Алжиром. Управління іспанськими, португальськими та</p>	Відео-матеріал, презентація, блок- схема. Участь в обговоренні.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			німецькими колоніями. Розпад колоніальних імперій Загальна характеристика третього етапу буржуазної революції XVIII ст. у Північній Америці. Прийняття Конституції Сполучених Штатів Америки 1787 р. Зміст Конституції США: а) США – федеративна держава; б) президент і його повноваження; в) Конгрес і його повноваження; г) система стримувань і противаг. Біль про права 1791р. і його зміст. Історичне значення Конституції США 1787 р. і Білля про права 1791 р.	
13, 14	Тема 7 Основні тенденції державно-правового розвитку країн у Новітні часи.	денна 2/0/2	Світ на початку ХХ ст. Зміни на політичній карті Європи після Першої світової війни. Друга світова війна та її державно-правові наслідки. Сполучені Штати Америки. Розвиток державно монополістичного капіталізму. Державне регулювання ринкових відносин. “Новий курс” президента Рузвельта і його основні заходи: відбудова банківсько-фінансової системи, відбудова промисловості, аграрна політика, боротьба з безробіттям. Двопартійна система США. Демократи і республіканці. Асоціація прогресивних дій. Інші політичні партії та угруповання. Основні зміни у державному ладі США. Принципи федералізму. Централізація влади. Держава і право країн на початок ХХ ст. Еволюція політичних систем після другої світової війни. Утворення ООН. Прийняття Загальної Декларації прав людини, її історичне значення. Утворення Європейського Союзу.	Відео-матеріал, презентація, блок- схема. Участь в обговоренні.
Зміст аудиторних занять 1 семестру				
БЛОК «ТЕОРІЯ ПРАВА» (викладається паралельно з блоком «Історія права»)				
1, 2.	Тема 1 Теорія права як наука	денна 2/0/2	Становлення та розвиток теорії права як самостійної науки. Роль енциклопедії права та філософії	Презентація, блок- схема.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	та навчальна дисципліна.	заочна 1/0/1	права у процесі формування загальної теорії держави і права. Система сучасної юридичної науки: загальнотеоретичні та історико-теоретичні юридичні науки; галузеві юридичні науки; міжгалузеві юридичні науки; спеціальні (організаційні) юридичні науки; прикладні юридичні науки; юридичні науки, що вивчають зарубіжні держави та право; міжнародно-правові науки. Ознаки теорії права. Предмет теорії права. Методологія та основні методи теорії права: загальні методи; філософські методи; загальнонаукові методи; конкретно-наукові (неюридичні та юридичні) методи. Функції теорії права. Значення вивчення теорії права як навчальної дисципліни для професійної підготовки юристів.	Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.
3, 4	Тема 2 Поняття та сутність права.	денна 2/0/2 заочна 1/0/1	Основні підходи до сучасного праворозуміння: школа природного права. Юридичний позитивізм: класичний позитивізм та основні напрямки сучасного позитивізму. Соціологічний напрямок у правознавстві. Психологічна школа права. Марксистське вчення про право. Право як соціальне явище і нормативний регулятор суспільних відносин. Загальносоціальне та класове у праві. Право як система правил поведінки, сукупність правових норм. Право як загальна форма і рівна міра свободи. Сутність права. Цінність права. Основні аспекти цінності права. Поняття та ознаки принципів права. Класифікація принципів права. Поняття та ознаки права. Позитивне та природне право. Право в об'єктивному та суб'єктивному значеннях. Право і його зовнішні форми (закон,	Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>правовий звичай, прецедент, нормативний договір). Функції права, їх ознаки та класифікація. Основні (регулятивна статична, регулятивна динамічна, охоронна) і додаткові юридичні функції права. Основні соціальні функції права (інформаційна, виховна та ін.).</p> <p>Структура об'єктивного права: за методом правового регулювання (приватне та публічне право); за функціональним призначенням (регулятивне та охоронне право); за субординацією у правовому регулюванні (матеріальне та процесуальне). Право як інструмент соціального компромісу і механізм координації різних соціальних інтересів</p>	
5, 6	<p>Тема 3. Соціальне регулювання і право.</p>	<p>денна 2/0/1 заочна 1/0/1</p>	<p>Регулювання суспільних відносин: поняття, засоби. Система соціальних регуляторів. Поняття, система і функції нормативного регулювання: звичайно-традиційне, корпоративно-групове, політичне, моральне, правове тощо.</p> <p>Поняття та види сучасних соціальних норм: моральні, правові, політичні, норми суспільних організацій (корпоративні) тощо. Соціальні та технічні норми. Форми вираження соціальних норм.</p> <p>Спільні риси та відмінності між правом і мораллю.</p> <p>Право і політичні норми.</p> <p>Співвідношення між політикою і правом.</p> <p>Право і релігійні норми.</p> <p>Розмежування між нормами права і релігійними нормами.</p> <p>Поняття та ознаки корпоративних норм. Критерії розмежування норм права і корпоративних норм.</p> <p>Загальне та особливе у сферах діяльності та способах дії різних видів нормативного регулювання.</p>	<p>Презентація, блок-схема.</p> <p>Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.</p>

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Правове регулювання та правовий вплив.	
7, 8	Тема 4. Право і держава.	денна 2/0/1 заочна 1/0/1	Специфічні ознаки держави та їх зв'язок з правом. Взаємодія держави і права та її аспекти. Сфери і способи впливу держави на право. Держава і правове регулювання. Державна правотворчість та формальна визначеність і загальнообов'язковість права. Держава і реалізація права. Способи впливу права на державу. Право і закон. Легітимність державної влади. Правове конституювання і організація державної влади. Особливості взаємодії права і держави за різних форм правління та устрою. Межі державного втручання у приватне життя людей (громадян) та суспільне життя і право. Право і забезпечення контролю за діяльністю державної влади. Право як засіб комунікації держави із своїми громадянами та іншими суб'єктами права. Право і державний примус. Протиріччя між правом і державою.	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.
9, 10	Тема 5. Форми (джерела) права.	денна 2/0/2 заочна 1/0/1	Поняття форми (джерела) права. Форма права як категорія юридичної науки. Класифікація джерел права. Правовий звичай. Правовий прецедент. Судовий прецедент. Судова практика та її значення у нормативному регулюванні. Нормативно-правовий договір як форма права. Правова доктрина як джерело права. Джерела права і канонічне право. Загальна характеристика Нормативно-правового акту.	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.
11, 12	Тема 6. Система нормативно-правових актів.	денна 2/0/2 заочна 1/0/1	Нормативно-правовий акт як результат правотворчості та його відмінність від акту застосування права та акту тлумачення права. Вертикальна (ієрархічна) та горизонтальна (галузева) структури системи нормативно-	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>правових актів. Види та система нормативно-правових актів в Україні. Закон як вид нормативно-правового акту. Вища юридична сила закону. Місце і роль закону в системі нормативно-правових актів. Види законів. Підзаконні нормативно-правові акти. Юридична сила нормативних актів. Нормативні Укази Президента України. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та відомств. Локальні нормативно-правові акти. Нормативне значення роз'яснень Пленуму Верховного Суду України. Конституційний контроль. Правові акти Конституційного Суду України. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.</p>	
13 , 14	Тема 7. Норма права.	денна 2/0/2	<p>Поняття норми права, її ознаки. Види норм права. Класичні та спеціалізовані норми права. Регулятивні й охоронні норми права. Зобов'язальні, заборонні та уповноважувальні норми права. Імперативні і диспозитивні норми права. Абсолютно визначені та відносно визначенні норми права. Загальні й спеціальні норми права. Інші класифікації норм права (за підсистемами права, за галузями права, за часом дії). Структура норми права. Гіпотеза, диспозиція, санкція норми права: їх поняття та різновиди. Спеціалізовані норми права: їх природа, особливості та значення в правовому регулюванні. Види спеціалізованих норм права (норми-засади, норми-завдання, норми-принципи, колізійні і оперативні норми, норми-дефініції, норми-строки, норми-презумпції, норми-преюдиції, норми-фікції та ін.). Способи викладення норм права в нормативно-правових актах. Співвідношення норми права і</p>	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			припису статті нормативно-правового акту.	
	Підсумковий контроль знань за 1 семестр		екзамен (залік; іспит)	
Зміст аудиторних занять 2 семестру				
1	Тема 8. Правова система, система права та система законодавства	денна 2/0/2 заочна 1/0/1	Поняття системи права. Предмет, методи правового регулювання та диференціація системи права. Галузі, підгалузі та інститути права. Система права та правова система. Система права та система законодавства. Право публічне та приватне. Внутрішньодержавне та міжнародне право. Система законодавства: поняття та структура. Суверенітет і право. Сучасний стан системи законодавства в Україні.	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання. Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
2	Тема 9. Правові відносини	денна 2/0/1 заочна 2/0/2	Поняття та види правових відносин. Юридичні норми і правові відносини. Зміст правових відносин. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок. Правомочність, юридичний обов'язок в правовідносинах. Механізм реалізації суб'єктивного права та місце в ньому правоохоронних органів. Суб'єкти правовідносин. Правосуб'єктність. Правоздатність та дієздатність. Правовий статус. Характеристика суб'єктів правовідносин: громадянин, посадова особа, орган держави, суспільне об'єднання, юридична особа, держава тощо. Поняття та види об'єктів правовідносин. Поняття та класифікація юридичних фактів. Юридичний стан. Правова презумпція. Види правових презумпцій.	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні, індивідуальні завдання.
3	Тема 10. Правотворчість	денна 1/0/2 заочна 1/0/1	Правотворчість: поняття, сутність і принципи. Правоутворення та правотворчість: співвідношення понять. Види та органи правотворчості. Стадії правотворчого процесу.	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>Особливості правотворчості в Україні.</p> <p>Систематизація нормативно-правових актів: поняття та форми.</p>	<p>Робота у команді</p>
4	<p>Тема 11. Реалізація права. Юридичний процес.</p>	<p>денна 2/0/2</p>	<p>Поняття і форми реалізації права. Дотримання, виконання, використання права. Застосування права – особлива форма реалізації права. Суб'єкти та стадії правозастосувального процесу. Встановлення фактичних обставин справи. Встановлення юридичної основи справи – вибір та аналіз юридичних норм. Правова класифікація. Вирішення справи та оформлення акта застосування права. Акти застосування норм права. Характерні риси акту застосування норми права. Юридичний процес: поняття та ознаки. Основні ознаки юридичного процесу як комплексної системи. Види юридичного процесу: установчий, правотворчий, правозастосовчий, контрольний. Стадії юридичного процесу.</p>	<p>Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді</p>
5	<p>Тема 12. Правове регулювання.</p>	<p>денна 1/0/2</p>	<p>Правове регулювання та правовий вплив: співвідношення понять. Поняття механізму правового регулювання: соціально-юридичний аспект. Основні елементи механізму правового регулювання: норми права, правові відношення, акти реалізації прав та обов'язків. Основні стадії процесу правового регулювання: юридична регламентація суспільних відносин, виникнення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, реалізація прав та обов'язків. Види правового регулювання. Соціальний та психологічний аспекти механізму правового регулювання.</p>	<p>Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді</p>

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
6	Тема 13. Тлумачення норм права	денна 1/0/1	<p>Поняття, види та суб'єкти тлумачення норм права. З'ясування та роз'яснення норм права. Інтерпретація норм права. Засоби і прийоми тлумачення. Офіційне та неофіційне тлумачення. Нормативне та казуальне тлумачення. Автентичне тлумачення. Доктринальне тлумачення. Буквальне, розширене та обмежувальне тлумачення (інтерпретація).</p> <p>Акти тлумачення та вимоги до них. Значення правильного тлумачення норм права у діяльності юристів.</p> <p>Прогалини у праві та законодавстві та засоби їх подолання. Аналогія закону та аналогія права.</p>	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді
7	Тема 14. Правомірна поведінка. Правопорушення	денна 2/0/2	<p>Правова та правомірна поведінка: поняття та співвідношення. Правомірна поведінка, її соціальна природа та юридична кваліфікація. Проблема співвідношення правомірності, легальності та легітимності: її актуалізація в умовах становлення української сучасної державності і національної правової системи.</p> <p>Суб'єкти правомірної поведінки. Загальне та особливе у правомірній поведінці різних суб'єктів. Факти правомірної поведінки об'єктивного характеру та її мотиваційні аспекти.</p> <p>Різноманітність критеріїв класифікації правомірної поведінки. Маргінальна, конформістська, звичайна та соціально-активна правомірна поведінка.</p> <p>Ціннісна диференціація правомірної поведінки за характером детермінуючих її мотивів та за соціально значущими наслідками.</p> <p>Поняття правопорушення та його ознаки. Види правопорушень. Склад правопорушення. Форми</p>	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			вини. Причини правопорушень та проблеми їх викорінювання.	
8	Тема 15. Юридична відповідальність	денна 2/0/2	Поняття, основні ознаки та види юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Стадії юридичної відповідальності. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Роль правоохоронних органів у боротьбі з правопорушеннями та їх профілактиці. Юридична відповідальність та права особистості.	Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді
9	Тема 16. Правова свідомість і правова культура	денна 1/0/1	Поняття, ознаки, структура та функції правосвідомості. Правова ідеологія та правова психологія. Види правосвідомості. Професійна правосвідомість юристів. Формування правосвідомості: правова соціалізація та правове виховання. Особливості формування правосвідомості юристів. Правова культура: поняття, ознаки та структура. Значення правової культури для сучасного юриста. Правовий нігілізм і форми його прояву (неповага до права та закону, підмінювання законності політичною доцільністю тощо). Політичний радикалізм як фактор правового нігілізму. Шляхи подолання правового нігілізму. Ролі правової культури у формуванні Української правової держави та громадянського суспільства.	Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді
10	Тема 17. Право і людина. Права людини.	денна 1/0/1	Людина як творець, орієнтир і адресат права. Права людини як першоджерело права, їх поняття та класифікація. Еволюція прав людини. Покоління прав людини. Права людини і громадянина. Обмеження прав людини. Міжнародні і європейські стандарти прав людини та їх вплив на правовий статус особистості і поступальний розвиток права.	Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
11	Тема 18. Законність і правопорядок	денна 1/0/1	Поняття і основні принципи законності. Режим законності. Гарантії законності. Юридичні гарантії законності Роль конституційної законності. Деформації законності в державах: причини, форми та шляхи подолання. Законність та свавілля. Законність та правопорядок. Суспільний порядок та правопорядок. Основні напрямки зміцнення законності та правопорядку в Українській державі.	Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді
12	Тема 19. Національні і міжнародні правові системи та їх співвідношення . Місце правової системи України серед них.	денна 1/0/1	Поняття правової системи. Поняття типу права та його співвідношення із соціально-економічним ладом. Загальна характеристика типу права. Типологія права у формаційному та цивілізаційному підходах. Критерії класифікації правових систем. Різноманітність сучасних національних правових систем і правових сімей: романо-германська, англо-американська, релігійно-традиційна (мусульманська), соціалістична тощо. Характеристика видів правових систем. Тенденції розвитку національних правових систем у сучасну епоху. Міжнародні та національні правові системи: спільні риси та особливості. Правова система ЄС та її співвідношення з національними правовими системами. Місце правової системи України серед світових правових систем сучасності: стан та перспективи.	Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді
13	Тема 20. Верховенство права.	денна 1/0/1	Поняття верховенства права. Характеристика основних складових верховенства права. Повага до прав і свобод людини і громадянина. Верховенство Конституції. Принцип розподілу влад. Законність. Обмеження дискреційних повноважень. Принцип рівності у правах та	Презентація, блок- схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			рівності всіх перед законом. Принцип юридичної визначеності. Принцип захисту довіру. Принцип пропорційності. Незалежність суду і суддів.	
14	Тема 21. Верховенство права, правова і соціальна держава: співвідношення	денна 2/0/1	Верховенство права і правова держава. Концепція верховенства права. Історичні передумови формування понять правова та соціальна держава. Концепція правової держави. Поняття і ознаки правової держави. Поняття і ознаки соціальної держави. Шляхи формування соціальної, правової держави в Україні.	Презентація, блок-схема. Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Робота у команді
	Підсумковий контроль знань за 2 семестр		екзамен (залік; іспит)	

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К.: Право, 1996. - 36 с.
2. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР.- 1990.- № 31. Ст. 429.
3. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України - 1991.- № 38.- Ст. 502.
4. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. -1999. - № 5-6. - Ст. 43
5. Загальна декларація прав людини. Прийнята ГА ООН 10 грудня 1948 р. / Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К.,1992.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Прийнятий ГА ООН 16 грудня 1966 р. / Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К.,1992.
7. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Прийнятий ГА ООН 16 грудня 1966 р. / Там же.
8. Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод від 4 листопада 1950 р. / Збірник законодавчих актів із питань громадянства. – К.: РІО МВС України, 1997. Див. також: Протокол № 4 від вересня 1963 р. і № 7 від 22 листопада 1984 р. до Європейської Конвенції. Там же. – С.13-15.
9. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку. Прийнято резолюцією 34/169 ГА ООН від 17 грудня 1979 р. / Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. / Упоряд. Т. Яблонської. – К.: Сфера, 1999.
10. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 року// Відомості Верховної Ради України. – 2019. - №21. – ст. 81. Із змінами.
11. Виборчий кодекс України// Відомості Верховної Ради України. – 2020. - №7, №8, №9. – ст. 48. Із змінами.
12. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26 січня 2021 року // Офіційний вісник України. – 2021. - №31. – стор. 11, стаття 1762, код акта 104261/2021.
13. Закон України «Про правотворчу діяльність України» від 24 серпня 2023 р. // Голос України. — 19.09. 2023. — № 32.

Література:

1. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина 1. Актуальні проблеми теорії держави: Навчальний посібник /С. М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легуша. Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. — К.: КНТ, 2007.
2. Аврамова О., Жидкова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми // Право України. – 2010. - №2. - С. 101-108.
3. Актуальні проблеми теорії права: Навчальний посібник. – Запоріжжя: Просвіта, 2014. – 216 с.
4. Алексі Р. Існування прав людини // Право України. – 2011. - №8. - С. 121-131.
5. Арсентьєва О., Котова Л., Татаренко Г. Правове виховання молоді як основа формування правосвідомого суспільства// Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – Slovakia: Academic Society of Michal Baludansky, 2017. - № 5. – С. 9-12.
6. Батанов О. Народовладдя та муніципальна влада: феноменологія співвідношення і взаємодії// Право України. - 2019.- №10. – с.175-194.

7. Білак М. Подвійні стандарти застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини судами України// Право України. - 2018.- №2. – с. 170-184.
8. Бобровник С.В. Проблеми теорії держави і права. Курс лекцій. —К.: КУП, 2004.
9. Богущкий П. Нелінійна раціональність системи права// Право України. - 2018.- №6. – с.182-194.
10. Бориславська О. Конституційна юрисдикція в умовах європейської моделі конституціоналізму// Право України. - 2018.- №4. – с.93-107.
11. Бандура О. Основні цінності права як система // Право України. – 2008. - №5. – С. 14.
12. Белкін Л. Від верховенства права до правового нігілізму: небезпеки деяких тлумачень // Право України. – 2010. - №11. - С. 56-66.
13. Бігун С. Право як релігія: про ще одну роль юристів // Юридична газета. - 2008. - №22 (157). – 03 червня.
14. Бірюкова А. Співвідношення звичаю та закону: історичний аналіз // Право України. – 2008. - №3. – С. 41-44.
15. Бобровник С.В. Проблеми теорії держави і права. Курс лекцій. —К.: КУП, 2004.
16. Ващук О. Релігійні права дитини: теоретичні та практичні аспекти // Інтернет-видання «Юриспруденція on-line» // <http://lawyer.org.ua/?w=r&i=5&d=235>
17. Ведерніков Ю.А., Геркул В.С. Теорія держави та права. — К.: Центр навчальної літератури, 2005.
18. Ведерніков Ю.А., Геркул В.С. Теорія держави та права. — К.: Центр навчальної літератури, 2005.
19. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу (частина третя: права людини) // Право України. - 2015. - № 1. - с. 13.
20. Городовенко В. Реалізація принципу верховенства права у цивільному судочинстві в умовах реформування правосуддя// Право України. - 2018.- №3. – с.65-78.
21. Гончаренко В. Конституція Української Народної Республіки 1918 р. – вінець законодавчої діяльності Української Центральної Ради// Право України. - 2018.- №4. – с.11-24.
22. Грищук О. Філософія людської гідності у праві// Право України. - 2018.- №9. – с.14-28.
23. Добрянський С. Юридичне гарантування дотримання прав людини інституціями Європейського Союзу: перспективи удосконалення // Право України. - 2015. - № 2. - с.151
24. Добрянський С. Вплив Загальної декларації прав людини на формування фундаментальних правозахисних актів Європейського Союзу// Право України. - 2018.- №9. – с.140-150.
25. Єрмолаєв В. Про конституційний процес в Українській Народній Республіці 1917–1918 рр// Право України. - 2018.- №4. – с.25-38.
26. Загальна теорія держави і права / За редакцією академіка АПрН України, доктора юридичних наук, професора В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком, 1997.
27. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Рогачова та ін.; За ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченко, О.В. Петришина. —Харків: Право, 2002.
28. Історія держави і права зарубіжних країн. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Маймескулов [та ін.]; за ред. Л. М. Маймескулова. – Х.: Право, 2011. – 520 с.
29. Історія держави і права зарубіжних країн / за заг. ред. О. М. Джужи. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Атіка, 2006. – 256 с.

30. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній Новий час) / за ред. Б. Й. Тищик. – Л.: Світ, 2006. – 696 с.
31. Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія / за ред. В. Д. Гончаренка. – К.: Ін Юре, 2002. – 716 с.
32. Історія держави і права зарубіжних країн у схемах / уклад.: С. І. Власенко [та ін.]. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. – 35 с
33. Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія / за ред. В. Д. Гончаренка. – К.: Ін Юре, 2002. – 716 с.
34. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела / упоряд. Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 352 с.
35. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн / Л. М. Бостан, С. К. Бостан. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 672 с.
36. Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави та права Підручник. — Львів: «Новий Світ — 2000», 2003.
37. Козаченко А. Система місцевого самоврядування за проектами конституцій Української Народної Республіки 1917, 1918 і 1920 рр.: джерела, основні риси та історичне значення// Право України. - 2018.- №4. – с.51-64.
38. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник. — К.: Атіка, 2005.
39. Лук'янов Д. Правові системи світу: історія і сучасність правосімейного підходу до їх типологізації// Право України. - 2015. - №9. – с. 81.
40. Лук'янов Д. Правова система: поняття та різноманітність у сучасному світі // Право України. - 2019.- №3. – с.158-176.
41. Мартинюк Р. Змішана республіка – напівпрезидентська форма правління? // Право України. - 2018.- №1. – с.172-183
42. Мартинюк Р. Класифікація форми правління: проблема вибору критеріїв// Право України. - 2018.- №12. – с.207-219.
43. Марченко М.Н. Теория государства и права: Учебник. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ТК Велби, Проспект, 2003.
44. Марчук В.М., Ніколаєва Л.В. Нариси з теорії права: Навч. посіб. — К.: Істина, 2004.
45. Мішина Т. Муніципальна реформа в Україні: стан і перспективи// Право України. - 2018.- №4. – с.126-138.
46. Мельник Р. Принцип законності vs. принцип правомірності: до питання про оновлення юридичних засад діяльності органів публічної влади// Право України. - 2018.- №11. – с.14-31.
47. Оборотов Ю.М. Теорія держави і права (прагматичний курс): Екзаменаційний довідник. — Одеса: Юридична література, 2004.
48. Орленко В. І. Історія держави і права зарубіжних країн: Посіб. для підготов, до іспитів. - 3-є вид. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. 244 с.
49. Панкевич О. Колективні людські права: деякі філософсько-правові та загальнотеоретичні аспекти (до ювілею Загальної декларації прав людини) // Право України. - 2018.- №9. – с.124-139.
50. Рабінович П. Універсальний канон людських прав// Право України. - 2018.- №9. – с.109-123.
51. Рабінович С. Загальна декларація прав людини як основа міжнародної концепції допустимих обмежень основоположних прав// Право України. - 2018.- №9. – с.151-166.
52. Селіванов О. Ухвали Конституційного Суду України та їх юрисдикційне призначення // Право України. - 2015. - № 4. - с.157.
53. Скрипнюк О.В. Забезпечення ефективності функціонування системи демократичної влади: Україна і зарубіжний досвід// Право України. - 2015. - №5. – С. 72.

54. Слінько Т. Гарантування свободи слова як елемент сучасного конституціоналізму// Право України. - 2018.- №4. – с.108-125.
55. Слободянюк П. Захист прав людини від злочинних посягань – новий доктринальний підхід// Право України. - 2018.- №5. – с.196-206.
56. Софінська І. Світоглядне ядро громадянства: від традиційних до емансипативних цінностей // Право України. - 2019.- №5. – с.138-150.
57. Стефанчук Р. Юридична природа народовладдя як політико-правової категорії // Право України. - 2019.- №10. – с.13-24.
58. Татаренко Г.В., Алієва К.Е. Проблеми взаємодії міжнародних органів та організації з питань моніторингу прав дитини в умовах збройного конфлікту з національними органами та організаціями// Актуальні проблеми права: теорія і практика: Збірник наукових праць № 1 (35). – 208 с. - С. 167-174.
59. Татаренко Г.В., Арсентьева О.С. Інформаційна агресія Російської Федерації проти України: історичні паралелі// Актуальні проблеми права: теорія і практика: Збірник наукових праць № 1 (35). – 208 с.– С. 175-182.
60. Татаренко Г.В. Індекс верховенства права як показник забезпечення правового середовища/ Г.В. Татаренко / Університетська наука. Проблеми міжнародної інтеграції : тези доповід. Міжнар. наук.-практ. конф. – 3-5 травня 2017 р. – Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – С. 91-93
61. Теплюк М. Конституційні основи ефективності державної влади в Україні в умовах здійснення реформ // Право України. - 2015. № 5. с. 47.
62. Токарська А., Софінська І. Сучасна правова доктрина громадянства: проблеми та перспективи розвитку// Право України. - 2018.- №4. – с.147-164.
63. Тітов М. Визначення правових дефініцій як ключ до успішного продовження реформи з децентралізації влади в Україні// Право України. - 2019.- №3. – с.287-295.
64. Шемшученко Ю., Пухтинський М. Проблеми децентралізації публічної влади в контексті підвищення її ефективності// Право України. - 2015. - №5. – С. 28.
65. Шемшученко Ю., Скрипнюк О. Зміцнювати, а не розхитувати державний суверенітет // Право України. - 2015. - № 8. – с. 15.
66. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум: Юрінком Інтер – К. – 2015. – с.584.
67. Теорія держави і права: підруч. / за ред О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. Вид. Право. – К. – 2015. – с. 368.
68. Теорія держави і права: Навчальний посібник, 2-ге видання, доповнене Т.Г. Каткова, Х.: Право, 2020. – 96с.
69. Зайчук О. В. Сучасна правова енциклопедія. Вид. Юрінком Інтер. – К. – 2015. - с. 408.
70. Загальна теорія держави і права: стереотипне видання. За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Вид. Юрінком Інтер. – К. – 2016. = с. 400.
71. Шевчук С. Людська гідність у системі конституційних цінностей// Право України. - 2018.- №9. – с.29-40.
72. Шемшученко Ю., Пухтинський М. Проблеми децентралізації публічної влади в контексті підвищення її ефективності// Право України. - 2015. - №5. – С. 28.
73. Шемшученко Ю., Скрипнюк О. Зміцнювати, а не розхитувати державний суверенітет // Право України. - 2015. - № 8. – с. 15.
74. Ющик О. Демократія і народовладдя в Україні як предмет юридичної доктрини// Право України. - 2019.- №10. – с.25-39.
75. Загальна теорія права : підручник / М. С. Кельман, В. М. Стратонов. – Вид. 6-те, доп. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 742 с.
76. Загальна теорія права. Підручник. [За редакцією доктора юридичних наук, професора, дійсного члена \(академіка\) НА ПрН України О. В. Петришина.](#) Вид-во Право. – 2020. – с.568.

77. Теплюк М. Конституційне визначення публічної влади – ключова ланка юридичної доктрини України// Право України. – 2021. - №2. - с. 29-41.
78. Мороз А. Держава і місцеве самоврядування в Україні як інститути утвердження влади народу (питання взаємодії)// Право України. – 2021. - №2. - с. 42-51.
79. Скрипнюк О., Скрипнюк О. Демократична, соціальна, правова держава в контексті національної ідеї України// Право України. – 2021. - №2. - с. 52-62.
80. Козюбра М. Доктрина природного права: через історичні злети й падіння до визнання основою найважливіших досягнень сучасної правової теорії та практики// Право України. – 2021. - №1. - с. 12-42.
81. Максимов С. Теорія природного права: концептуальний і доктринальний виміри// Право України. – 2021. - №1. - с. 43-65.
82. Костенко О. Що таке природне право? Концепція природного права у світлі соціального натуралізму// Право України. – 2021. - №1. - с. 115-138.
83. Ющик О. Юридична доктрина України: актуальність і науково-методологічні основи// Право України. – 2021. - №2. - с. 13-28.
84. Хоменко М. Визначення основних вимог до правових норм у процесі нормопроєктування// Право України. – 2021. - №12. - с. 64-73.
85. Рабінович П. На шляху до формування доктрини основоположних прав людини //Право України. – 2022. - №1. - с. 23-38.
86. Ющик О. Про “посткласичну теорію права” та її наукову новизну//Право України. – 2022. - №2. - с. 9-20.
87. Теплюк М., Ющик О. Юридична доктрина: до визначення поняття// Право України. – 2022. - №10. - с. 59-69.
88. Барабаш Ю., Берченко Г. Чи здатна захистити себе демократія в умовах війни? (На досвіді державного будівництва під час російської агресії) // Право України. – 2023. - №1. - с. 54-75.
89. Венгер В. Забезпечення системності національного законодавства в умовах війни: парламентський практичний вимір// Право України. – 2023. - №1. - с. 76-93.
90. Рабінович П., Рабінович С., Панкевич О. Праворозуміння – концептуально-методологічний фундамент формування та розвитку правової доктрини (за матеріалами журнальної дискусії 2021–2023 рр.) // Право України. – 2021. - №1. - с. 18-33.
91. Остапенко Г. Легальність, легітимність і правова визначеність у сучасних політико-правових реаліях 2022–2023 рр.. // Право України. – 2023. - №3. - с.54-71.
92. Бобровник С.В. Загальна теорія права. Нормативний курс. Підручник. Вид-во Юрінком Інтер. К.-2023.-с.596.
93. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. Вид-во Юрінком Інтер. К.-2023.-с.584.

Інформаційні ресурси

Інформаційна система «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/>

Офіційний веб-портал «Судова влада» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://court.gov.ua/>

Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/>

Офіційний веб сайт Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mvs.gov.ua/>

Council of Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: HELP
<http://help.elearning.ext.coe.int/>

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.library.univ.kiev.ua

Наукова бібліотека Національного університету “Києво–Могилянська академія” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Наукова Бібліотека СНУ ім. Володимира Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.snu.edu.ua>

Національна Парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/>

Рішення щодо України, винесені Європейським Судом з прав людини [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>

Центр розвитку українського законодавства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>

Юридичний факультет СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/>

Юридична клініка «PRO BONO» при юридичному факультету СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/clinic/>

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні (12x4)	48
Індивідуальні завдання (проходження курсу, написання тез тощо)	12
Іспит	40
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

<i>Плагіат та академічна доброчесність:</i>	<p>Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності та вимог, вкладених у Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату СНУ ім. В. Даля. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями.</p> <p>Студент може пройти певні онлайн-курси, пов'язані з курсом, на онлайн-платформах (Prometheus, Coursera тощо). За наявності сертифікату щодо повного проходження відповідного курсу можуть бути нараховані додаткові бали.</p>
<i>Завдання і заняття:</i>	<p>Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно та у повному обсязі. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. У разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) строки можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана факультету.</p>
<i>Поведінка в аудиторії:</i>	<p>На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.</p> <p>Заняття відбуваються відповідно до чинного розкладу (онлайн чи оффлан) із дотриманням норм, передбачених постановою КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 та іншими нормативними актами.</p> <p>Під час занять студенти дотримуються правил етичної поведінки та норм локальних актів СНУ ім. В. Даля.</p> <p>Під час контролю знань студенти забороняється використання мобільних пристроїв.</p>